

Det er faktisk ret let at spå

VIDENSKAB

Steffen Andersen og
Hans Jørgen Nielsen

Klicheen om, at det er svært at spå – især om fremtiden – er noget værre sludder. Det er nemt at spå. Det svære er at få ret i sine forudsigelser. For nylig luftede danske forskere, bl.a. professor Eigil Kaas, Københavns Universitet, det synspunkt, at fødselsbegrænsning i udvalgte lande burde overvejes. Fordi det ellers »går helt galt« med overbefolkningen til ubodelig skade for klodens klima.

Det kan være, at de har ret. Altså ret i, at ulven kommer – denne gang. Men det budskab skriver sig ind i en meget lang historie af forskere og andre, der har råbt, at det altså er nu, at ulven virkelig kommer.

En af fortidens helt store profeter er den karismatiske amerikanske biologiprofessor Paul Ehrlich. Han er værd at huske af to årsager. Dels har hans tankegang sat sig varige spor, dels lod han sig lokke til at sætte tal på sine forudsigelser. Det skulle han nok aldrig have gjort.

Alt ophører

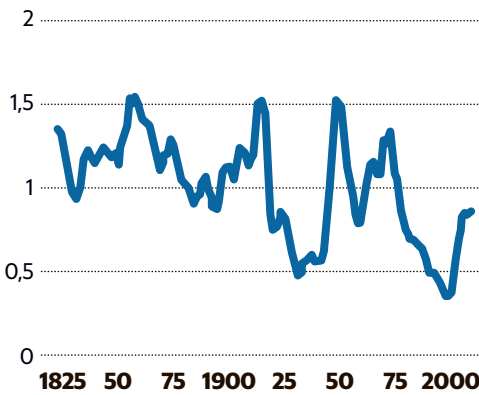
Vi skal tilbage til 1970'erne. Det var årtiet, hvor Vesten lærte, at olien kunne blive knap. Den såkaldte Romklub udgav rapporten »Grænser for vækst« og USAs præsident, Jimmy Carter, krævede radiatorerne i Det Hvide Hus holdt på vågeblus, og talte til nationen om en energikrise så voldsom, at det svarede til en krig.

Budskabet var til at forstå: Snart har vi opbrugt alt. ALT! Snart er det slut med energi, mad, råstoffer – hvad som helst. Fordi vi formerer os for meget. Vi har levet over evne. Vi har udpint kloden.

Mens især Romklubben her i Europa stod for den type budskaber, havde USA en miljøpolitisk rockstjerne – nemlig den førnævnte Paul Ehrlich, der fx i bøger, artikler, fjernsynsoptrædender og senatshøringar lovede snarlig undergang.

Prisudvikling - samlet kobber, bly, tin og zink

Prisindeks

Berlingske Grafik: vega /

Kilde: Forfatterens beregninger på baggrund af Stuermer, Martin (2016) 150 Years of Boom and Bust: What Drives Mineral Commodity Prices?

Begyndende med bogen The Population Bomb (1968) garanterede han år efter år, at den demografiske katastrofe var en realitet. Argumentet var, at klodens dengang flere end tre milliarder mennesker, lå langt over det bæredygtige niveau.

Drastiske indgreb var derfor, forsikrede Ehrlich, helt afgørende. Han foreslog streng fødselskontrol, og flirtede med tanken om at gøre mennesker infertile via drikkevandet, eller at gennemføre tvungen massesterilisering. Ellers – slut med ressourcer, knaphed på alt, hungersnød og hurtig massedød.

Kæmpeidiot

Ehrlichs udsagn var spektakulære, og guf for medier og fans. Det var dog ikke alle, der var lige begejstret. Blandt skeptikerne fandtes en noget farveløs økonomiprofessor, Julian

Simon, som ikke lagde skjul på, at han opfattede Ehrlich som en demagogisk kæmpeidiot.

Netop budskabet om »knaphed på alt« tog Simon fat i. For når noget bliver knapt, stiger prisen. Derfor tilbød han Ehrlich et væddemål: Vælg frit fem råstoffer og lad os lege, at vi køber for 200 dollar af hver, 1.000 dollar i alt. Derefter venter vi ti år og tjekker prisen. Er den lavere, har jeg vundet, og du betaler mig prisforskellen. Er den derimod højere, betaler jeg. Ehrlich gengældte fuldt ud Simons følelser – han betragtede sin modpart som et afsporet, hjerneløst fjols. Væddemålet tog han, da han var overbevist om sejr. Han udvalgte fem råstoffer – nikkel, kobber, krom, tin og tungsten – alle massivt udsat for minedrift. Væddemålet blev indgået i september 1980, og ti år senere stod det klart,

at Ehrlich havde tabt. Stort. Priserne var faldet til under det halve, hvorfor biologiprofessoren måtte skrive en check på 576 dollars.

Han kunne også have vundet. Om priserne lige går op eller ned i løbet af en ti-års-periode afhænger af alt muligt. Hvad der til gengæld synes meget mindre tilfældigt er, hvad der sker på lang sigt.

Stilstand på lang sigt

Figuren her på siden viser prisudviklingen på fire metaller (hvoraf de to er de samme som dem, Ehrlich valgte) – ikke gennem ti år, men gennem 200. Nogen har kigget på gamle børsudskrifter, har taget højde for inflationen, og registreret priserne. Tallet 1 står for en-elleranden pris, 2 står for det dobbelte, og 0,5 for det halve.

Så hvad ser vi? Tja, priserne bevæger sig op

Rådhuspladsen: Byens værste plads

KØBENHAVN

Ane Cortzen

Rådhuspladsen er indiskutabelt Københavns vigtigste plads. Byens dynamiske centrum, vores fælles pejlingsmærke. Det er her, vi spontant mødes, når folkekære sportshelte skal hyldes, når det nye år skydes ind og juletræet skal tændes.

Martin Nyrops rådhus fra 1905, bygget i

den svulstige, nationalromantiske stil, danner en prægtig ramme om de mange begivenheder, der samler os borgere i al vores mangfoldighed. Den let skålførmede plads inspireret af rådhuspladsen i Sienna, virker som en gigantisk petriskål for københavnere fra nær og fjern, der naturligt strømmer til stedet, når vigtige begivenheder skal markeres. Hvor har jeg stået der mange gange – både da vi blev europæiske mestre i fodbold i '92, da Bjarne var i gult og da Kirsten Birgit udlagde teksten fra en kran 15 meter oppe i luften.

Pladsen burde derfor være byens stolthed, den smukkeste og mest værdige plads i byen. I stedet ligner den noget, der er løgn. Og den lyder endnu værre.

Altid fyldt af vejarbejde, mærkelige hegn

og renoveringsprojekter. Mærkværdigt opstillede scener og bannere, diverse indsamlingsboder og kommercielle fremstød får indimellem arealet op mod rådhuset til at ligne en slags friluftmesse.

Og så er der larmen fra de frustrerede cyklister, der ringer rasende ad sløve fodgængere, mens bilerne dytter ubønhørligt ad hinanden og forpjuskede gademusikanter piner livet af sagesløse panfløjter. Det er virkelig infernalsk, hvis man lige stopper op et øjeblik og lytter efter.

I mange år var pladsen oveni skæmmet af klodens mest klodsede og malplacerede busterminal, der bestemt heller ikke var elsket af folket. Det eneste positive ved terminalen var, at folk pludselig fik øjnene op for Københavns centrum. Jeg var som arkitektstuderende hjælper på en konkurrence om Rådhuspladsens forskønnelse, som Politiken udskrev i protest over terminalen.

De fleste forslag gik ud på at fjerne den sorte, aflange klods og plante en masse træer i stedet. Klodsen røg langt om længe – men kun for at blive afløst af et tilsyneladende endeløst metrobyggeri, som har lukket det

“
Løsningen er enkel, men dyr: Bilerne skal væk fra Rådhuspladsen.

og ned, men på lang sigt sker der ikke noget. Vi spotter ingen knaphed med dertilhørende prisstigninger. Kurven er flad.

Hvilket er forventeligt, for når en ressource bliver knap, og stiger i pris, så finder vi nye måder at udvinde den på, nye måder at bruge den på, eller vi opfinder noget, som gør ressourcen mindre nødvendig.

Mon Ehrlich i øvrigt har indrømmet, at denne eller andre af hans spådomme var forkerte? Aldrig! Checken blev sendt uden ledsagende ord, og han har siden forklaret, at det hele jo bare var én stor misforståelse.

Steffen Andersen er økonomiprofessor ved CBS og Hans Jørgen Nielsen er cand.scient.pol. Begge er forfattere til bogen »FARLIGT - hvordan de fodrer din frygt, og hvorfor du æder det«.

meste af pladsen inde bag uigennemsigtige plankeværk i årevis og gjort adgangsforholdene endnu mere kaotiske. Kun Strøgets grimme ende med sine tarvelige tilbudsbu-tikker og burgerrestauranter er paradoksalt nok den eneste vej, der hele tiden har været nemt tilgængelig som fodgænger.

Nu er hegnet nede, og der er skabt bedre adgangsveje. Men det er stadig noget rod - og jeg har stærkt på fornemmelsen, at den nye metro ikke kommer til at bidrage videre positivt til den miserable stemning.

Løsningen er enkel, men dyr: Bilerne skal væk fra Rådhuspladsen. Der skal være ro, der skal være grønt og fredssommeligt. Det skal være et sted, som er rart at opholde sig. Det lyder måske som den rene blåøjede utopi. Ikke desto mindre fik den verdenskendte danske arkitekt, Jan Gehl, i 2009 overbevist New Yorks bystyre om, at bilerne skulle væk fra Times Square. Med på holdet fra Gehls tegnestue var Camilla van Deurs - Københavns nye stadsarkitekt. Så der er måske håb?

Ane Cortzen er arkitekt og TV-vært

Overbefolkning er på dagsordnen igen, og ordene fra 70erne genlyder: »Snart har vi opbrugt alt. ALT! Snart er det slut med energi, mad, råstoffer - hvad som helst. Fordi vi formerer os for meget. Vi har levet over evne. Vi har udpint kloden.« Foto: STR

DAGENS BREV Tiltrængte stemmer i valgkampen

Ganske tidligt i valgkampen har de fleste nok erfaret, at debatten i store træk drejer sig om, hvem der kan love flest penge til velfærd. De mange dyre løfter har i høj grad skabt et behov for, at den sektor, der skal levere de mange penge, nemlig den private, kommer til orde.

I en artikel i Berlingske 21. maj udviser erhvervsle-dere bekymring for den økonomiske udvikling, som de forudser kan opstå, hvis den kommende regering skulle indfri sine løfter til befolkningen.

Bl.a. har koncerndirektør i TDC, Jens Aaløse, til Berlingske fortalt om sit forhold til valgkampens velfærdsdebat: »Jeg har i valgkampen hørt på kommende ledere af dette land, som har haft masser af taletid. Der er ikke meget, der bare minder om en seriøs debat på dette område. Det er stærkt bekym-rende«. I samme artikel udtaler administrerende direktør i Novozymes, Peder Holk Nielsen:

»Man sidder med en fornemmelse af, at kronerne kan trilles og bruges tre eller fire gange. Men der, hvor jeg kommer fra, kan de kun bruges én gang«.

LÆSERNE MENER

En frækhed at ville hæve skatterne

Det overskrider alle grænser for frækhed, at der nu igen er partier, som ønsker at hæve skatterne. Vi har set igen og igen og igen i Skat og i kuldsejlede IT-projekter, at politikerne ikke evner at admini-strere skatteydernes penge på en måde, som bare ligner ansvarlig-hed.

Vi har set ansvarsforflygtigelse for forhold, som ville give fæng-selsstraf i det civile samfund. Ingen har haft ansvaret for, at milliarder og atter milliarder er forsvundet. Der skvulper allerede alt for mange milliarder rundt i de offentlige kasser til, at nogen har styr på dem. Og så vil man have endnu flere!

Der er ikke engang tegn på, at man har nogenlunde styr på skatteopkrævningen i overskuelig fremtid. Og så vil man have endnu flere! Det er demokratisk uanstændigt på alle tænkelige niveauer. **LARS H. HANSEN, ØLSTYKKE**

Panik

I 1989 rapporterede UNEP (FNs Miljøprogram), at hele nationer ville blive oversvømmet, hvis vi ikke stoppede den globale opvarmning inden 2000. Det skete så ikke, men nu fortæller en 16-årig svensk skolepige, klimaets Jeanne d´Arc og nobelpriskandidat, at verden altså går under om ti år, hvis vi ikke holder op med at spise kød og flyve.

Hun blev i sin skole forført af klimaspekulanten, Al Gores film fra 2006 »En ubekvem sandhed«, som fik hende til at græde af sorg. Denne film blev af engelsk højesteret dømt så fyldt med fejl og overdrivelser, at den ikke måtte vises i skoler uden, at der samtidig blev gjort opmærksom på disse forhold.

Det er foruroligende, at de bekymringer ikke er til at få øje på i denne valgkamp.

Erhvervsledernes repræsentation i debatten skal være langt mere markant end den er for nuværende. Det er en skam, at deres stemmer ikke har været hørt tilstrækkeligt tidligere, for det er voldsomt tiltrængt. De kender til arbejdsmarkedets forudsætninger for at skabe vækst i et samfund, og derved mere velstand. Det er den virkelige verden, de taler om.

Man får lyst til at spørge, om der overhovedet er partier tilbage, som kan fremlægge reel økonomisk ansvarlig politik? Liberal Alliance og Konservative har forudsætningerne for at bringe det på dagsorde-nen, men de bør kæmpe hårdere herfor, end de for indeværende gør. Måske kunne LA og K tage tråden fra erhvervslederne op, så der kommer lidt ansvar-lighed tilbage på talerstolen? Den har indtil videre manglet, men der er tid tilbage i denne valgkamp, så det borgerlige Danmark har da lov at håbe på mere udvikling i den retning. Men det skal så sandelig gå tjept. **THOMAS ESTRUP WESTENHOLZ, GYMNASIE-ELEV OG MEDLEM AF KONSERVATIV UNGDOM**

Holdet af forskere bag Al Gore spæde også i 2009, at hele den arktiske iskappe ville være forsvundet i 2014. Det skete så heller ikke.

Skolepigen, Greta Thunberg, kommer nu til København, hvor hun skal tale på Christiansborg Slotsplads. Her vil hun sikkert gentage sin trussel »Jeg ønsker ikke, at I skal være håbefulde, men at I skal gå i panik«. Men det er vi jo allerede. **PETTER MATHISEN, VIRUM**

Grimme bygninger i København

Tak til Berlingske for de mange artikler om grimme bygninger i Kø-benhavn. Nu også med statuen af Christian IV foran Børsen. Har man ikke i Københavns Kommune nogle mennesker ansat, der har lidt god smag og kvalitet, er man velkommen til at kontakte undertegnede. **KIM REINHOLDT, KOKKEDAL**

»Ligge« eller »lægge« på højeste niveau

Her i valgkampen har man ikke kunnet undgå at høre en del af vores sikkert kommende socialde-mokratiske statsministers mange mundtlige indlæg i debatten.

Helt fint. Men det er en ynke at høre, at fru en konsekvent i disse indlæg ikke har styr på, hvornår det hedder »ligger« henholdsvis »lægger« i teksterne - eksempelvis »jeg ligger nu vores politik frem« eller »vi lægger godt i prognoser-ne«. Ja, man sidder med meget krumme tæer. Må jeg foreslå, at en venlig sjæl i fruens stab afslører over for chefen, hvad forskellen er på de to verber, og hvorledes de bruges korrekt i sætninger.

Dette råd fordi jeg tror, at der er en del af os vælgere, som ikke har

lyst til at sidde med konstant krumme tæer resten af valgkam-pen, hver gang vi hører denne sproglige/grammatiske uformåen-hed - og tænk, hvis hun bliver statsminister og taler ukorrigeret videre. **JACOB RASMUS IVERSEN, BOGØ BY**

Højrefløjens klimakompas er på gal kurs

Den yderste højrefløjs syn på klimaforandringerne er katastro-falt. Når Rasmus Paludan står på direkte TV og reducerer den globale klimakrise til et spørgsmål om at lade være med at smide skrald på gaden, og Pernille Vermund udtaler, at hun er lige så ubekymret for weekendens vejr som for klimaforandringerne, bliver jeg paf. Det er mig ubegribe-ligt, at de danske politikere har mere travlt med at få udlændinge deporteret og topskatten afskaffet end rent faktisk at se vores største reelle trussel, klimaforandringer-ne, i øjnene.

Nye Borgerliges kandidat, Lars Boje Mathiesen, har fundet et frirum i at blæse på klimaet. Han poster regelmæssigt billeder på Facebook af sine kilostore okse-kødsbøffer for at provokere klimabevidste personer. Desuden hænger han den 16-årige klimaak-tivist, Greta Thunberg, ud for at »kunne se CO2-partikler i luften.«

Problemet er bare, at tusindvis af forskere siger, at hun har ret i sine bekymringer. Klimaet kræver øjeblikkelig handling, og så nytter det ikke, at politikerne synes, at det er sejt at modarbejde det.

Tag klimaforandringerne seriøst. Der er absolut ingen der vinder ved, at I er for nærige og ligeglade til at adressere klimafor-andringerne. Det er vores genera-tion, der kommer til at mærke det. Kom i gang med at tage ansvar! **LINUS FOLKE JENSEN, AARHUS**